

Opracowanie: Iwona Kłosok-Bazan

JAK ZAŁOŻYĆ SPÓŁKĘ WODNĄ

Projekt zrealizowany w ramach operacji pn. „Zakładanie lokalnych partnerstw do spraw wody (LPW) - nowatorskie elementy racjonalnej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich” w ramach realizacji planu operacyjnego KSOW na lata 2020-2021 w zakresie SIR

Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiowie
ul. Główna 1, 49-330 Łosiów
www.oodr.pl, www.sir.oodr.pl
tel. 77 4437 111

Skład i druk:

Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża
45-007 Opole, ul. Katedralna 8A
Tel. 77 44 17 140, e-mail: sekretariat@wydawnictwo.opole.pl
www.wydawnictwo.opole.pl
www.krzyz.opole.pl

1. Wprowadzenie

Spółki wodne to podmioty, które zgodnie z art. 441 ust. 1 Ustawy Prawo Wodne¹ są **niepublicznymi formami organizacyjnymi, zrzeszającymi osoby fizyczne lub prawne na zasadzie dobrowolności i mające na celu zaspokajanie ich potrzeb w zakresie gospodarowania wodami**. Spółka wodna jest swoistego rodzaju umową pomiędzy stronami, która przyjętą formą organizacyjną odrębna jest od spółek cywilnych (działających w oparciu o art. 860 Kodeksu cywilnego²), jak i od spółek prawa handlowego, osobowych i kapitałowych (działających w oparciu o Kodeks spółek handlowych³). **Powstanie i zasady działania Spółek wodnych** reguluje bowiem w całości **Ustawa Prawo Wodne**⁴.

Pojęcie „spółka wodna” pojawiło się już w 1922 r. w polskim prawodawstwie wodnym⁵ jako określenie znanej i funkcjonującej wcześniej na ziemiach polskich (w zaborach Austriackim i Pruskim) instytucji zwanej „Wassergenossenschaft”⁶. Istotą działalności spółek wodnych w tamtym czasie, było zabezpieczenie gruntów przed powodzią, szczególnie poprzez budowę i utrzymanie wałów przeciwpowodziowych oraz systemów melioracyjnych⁷. Rozwój ówczesnych spółek stymulowany był

---

¹ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Dz.U. 2017 poz. 1566 z póź. zm.

² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny. Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93 z póź. zm.

³ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych. Dz.U. 2000 nr 94 poz. 1037 z póź. zm.

⁴ Jąkowski A. (2016) Tworzenie spółek wodnych w świetle aktualnych regulacji prawnych, Zbliżenia Cywilizacyjne vol. XII, nr 4

⁵ Ustawa wodna z dnia 19 września 1922 r. Dz.U. 1922 nr 102 poz. 936

⁶ Nowakowski M. (2006) Historyczny rozwój spółki wodnej na ziemiach polskich, Roczniki Nauk Prawnych vol. XVI, nr 2

⁷ Paczusi R. (1989) Spółki Wodne - historia, prawne podstawy działania, nowe tendencje, Warszawa 1989, s. 13-16.

licznymi inicjatywami władz dotyczącymi chociażby ustawodawstwa w zakresie melioracji wodnych. Ustawa z 1922 roku stymulowała rozwój chociażby poprzez mechanizmy częściowego finansowania działań spółki wodnej. Jednocześnie ustawa ta zapewniała liczne uprawnienia nadzorcze nad spółkami, organom administracji państwowej i samorządowej. Jeżeli spółka korzystała z pomocy finansowej państwa lub samorządów, statut spółki musiał zapewniać odpowiedni udział przedstawicieli państwa i samorządu w zarządzie i zebraniu spółki (art. 145⁵). Pomimo stworzenia dogodnych warunków prawnych i finansowych dla funkcjonowania, spółki wodne podobnie jak w dzisiejszych czasach, borykały się z licznymi kłopotami. W szczególności problem ten dotyczył spółek melioracyjnych, dla których skumulowanie ogólnie niekorzystnej sytuacji gospodarczej, zła jakość techniczna infrastruktury oraz skutki nadmiernych obciążeń kredytowych spowodowało, że w latach trzydziestych wiele z nich zaprzestawało działalności⁸.

Dzisiejsza sytuacja spółek wodnych, szczególnie tych powołanych w celu melioracji wodnych oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki na zmeliorowanych gruntach, jest również trudna. Badania przeprowadzone przez Zydel i Kubacki⁹ wskazują na szereg problemów dotyczących funkcjonowania spółek wodnych odnoszących się w szczególności do ich finansowania. Zidentyfikowane problemy dotyczą zarówno kwestii proceduralnych jak i merytorycznych. Do najważniejszych problemów dotyczących kwestii proceduralnych zaliczono⁹:

- **wyliczanie wysokości świadczenia należnego spółce wodnej** (brak jest jednoczących wytycznych dotyczących min. ustalania fak-

---

⁸ Gumiński L. (1936) *Zagadnienie uporządkowania spółek wodnych* za Nowakowski M. (2006) *Historyczny rozwój spółki wodnej na ziemiach polskich*, *Roczniki Nauk Prawnych* vol. XVI, nr 2

⁹ Zydel B., Kubalski G. (2021) *Wykonywanie przez starostów zadań związanych z funkcjonowaniem spółek wodnych*. Związek Powiatów Polskich, ISSN 2657-8638

tycznych kosztów poniesionych przez spółki wodne niezbędnych do określenia przez starostę wysokości świadczeń na rzecz spółki wodnej);

- **konieczność ponoszenia kosztów na opinie biegłych** celem oszacowania wysokości odnoszonych korzyści (bez nich w obecnym stanie prawnym mogą rodzić się wątpliwości, co to zasadności przyjętych rozwiązań);
- **poddawanie w wątpliwość zasadności prac** wykonanych przez spółkę przez potencjalnych zobowiązanych do świadczenia na rzecz spółki (proponycja wprowadzenia wykazu prac utrzymaniowych może rozwiązać ten problem, patrz str. 18);
- **brak uregulowań prawnych** dotyczących szczegółowego określenia **kształtu wniosku** spółki wodnej o określenie świadczenie.
- Z kolei problemy dotyczące kwestii merytorycznych to⁹:
- **duży stopień ogólności przepisów** mogący skutkować tworzeniem norm określania wysokości świadczeń dopiero przez organy odwoławcze;
- sposób **udokumentowania** przez spółkę **obszaru korzystnego oddziaływania**;
- **brak dokumentacji** (aktualnej inwentaryzacji, map, dokumentacji powykonawczych po wykonaniu melioracji gruntów) niezbędnej do prawidłowego ustalenia wysokości świadczeń;
- **brak jednoznacznego określenia wielu definicji** np. „**odnoszone korzyści**” czy „**urządzenia spółki wodnej**”.

Obecnie wiele spółek wodnych działa nieudolnie ze względu na brak środków, przez co wielu rolników ma problem z prawidłową gospodarką na polach.

Jak powszechnie wiadomo, rząd przygotowuje nowelizację uregulowań prawnych, które mają ułatwić funkcjonowanie spółek wodnych. Szereg zapisów w tym zakresie znajduje się w nowej ustawie o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy, która 28 maj 2021 została przekazana do konsultacji publicznych. Jak zapisano w uzasadnieniu do proponowanej ustawy¹⁰ planuje się zmiany systemowe poprzez wprowadzenie odpowiedzialności gminy za utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, możliwość jej współdziałania ze spółkami wodnymi, wprowadzenie opłat przeznaczonych na utrzymanie urządzeń spółki podlegających egzekucji administracyjnej oraz merytoryczny Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Jednocześnie wprowadza się nadzór nad utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych poprzez wydanie nakazu przygotowania i zatwierdzenia tzw. wykazu prac utrzymaniowych.

Spółki wodne są organizacjami mającymi olbrzymie znaczenie dla rolnictwa i gospodarki wodnej.

Szacuje się powierzchnię użytków rolnych pod melioracjami wodnymi na 34% ich ogólnej powierzchni, w tym 24% użytków ornych i 10% trwałych użytków zielonych. Tymczasem zaledwie 50% melioracji gruntów ornych i 34% trwałych użytków zielonych jest utrzymywanych, zaś 19% melioracji użytków ornych i 33% użytków zielonych wymaga odbudowy lub modernizacji¹⁰. Istnieje zatem duży potencjał do tworzenia nowych spółek wodnych. Aby jednak takie spółki powstawały, konieczne jest stworzenie spójnych i jednoznacznych uregulowań prawnych dotyczących,

---

¹⁰ *Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (2021) Potrzeba i cel uchwalenia projektowanej ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy – uzasadnienie uzgodnienia.*

nie tyle kwestii funkcjonowania spółek wodnych, co dookreślenia kwestii „odnoszenia korzyści”.

Być może pierwszym krokiem w kierunku rozwiązania tych problemów jest **powstanie lokalnych partnerstw ds. wody**, które zainicjują proces poszukiwania innowacyjnych rozwiązań, programów czy też metod gospodarowania wodą w rolnictwie przy jednoczesnym **poczuciu odpowiedzialności za urządzenia służące wspólnemu dobru**.

2. Utworzenie spółki wodnej

Głównym celem utworzenia spółki wodnej powinno być zaspakajanie potrzeb związanych z gospodarką wodną, wszystkich osób zrzeszonych w Spółce. **Spółki wodne**, zgodnie z zapisami art. 441.3. ustawy Prawo Wodne, **mogą być utworzone** w szczególności do wykonywania, utrzymywania oraz eksploatacji urządzeń, w tym urządzeń wodnych, służących do:

1. **zapewnienia wody dla ludności, w tym uzdatniania i dostarczania wody;**
2. **ochrony wód przed zanieczyszczeniem, w tym odprowadzania i oczyszczania ścieków;**
3. **melioracji wodnych oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki na zmeliorowanych gruntach;**
4. **ochrony przed powodzią;**
5. **odwadniania gruntów zabudowanych lub zurbanizowanych.**

Jeżeli celem działania spółki wodnej jest zapewnienie wody dla ludności (w tym jej uzdatnianie i dostarczanie wody) lub ochrona wód przed zanieczyszczeniem (w tym odprowadzanie i oczyszczanie ścieków), to do działalności takiej spółki stosuje się przepisy art. 8–10 i art. 12 ustawy

o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹¹ oraz zapisy Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹².

Działania spółki wodnej nie powinny być nastawione na osiągnięcie zysku. Przy czym zgodnie z zapisami art. 441.2. **nie ma prawnych przeciwskazań do tego**, aby w ramach realizacji zadań spółka wodna **podejmowała się prowadzenia działalności umożliwiającej osiągnięcie zysku netto.** Zysk ten powinien być jednak przeznaczony **wyłącznie na cele statutowe** spółki.

Podkreślenia wymaga fakt, że przepisy dotyczące samego funkcjonowania spółek wodnych są dość lakoniczne. Istnieje więc możliwość swobodnego kształtowania stosunków wewnątrz tych organizacji. Nie ma zatem przeszkód, aby do funkcjonowania spółek wodnych stosować rozwiązania organizacyjno–prawne przyjęte dla innego rodzaju organizacji. Powinny być one jednak zaakceptowane przez właściwe organy spółki. Co ważne, rozwiązania takie nie mogą być spółce narzucone z zewnątrz, w szczególności przez organy uprawnione do kontrolowania spółek wodnych⁴.

Pomimo specyficznej formy organizacyjnej, spółki wodne podobnie jak spółki prawa handlowego oraz niektóre spółki cywilne, zobowiązane są do prowadzenia ksiąg rachunkowych, a także do sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z przepisami ustawy rachunkowości¹³ co zapisano w art. 441.4. ustawy.

---

¹¹ Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Dz.U. 2001 nr 72 poz. 747 z póź. zm.

¹² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Dz.U. 2017 poz. 2294 z póź. zm.

¹³ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Dz.U. 1994 nr 121 poz. 591 z póź. zm.

Do utworzenia spółki wodnej konieczne jest porozumienie, co najmniej 3 osób fizycznych lub prawnych.

Dla zawarcia porozumienia, nie jest wymagana forma aktu notarialnego. Niemniej jednak, porozumienie powinno być zawarte w formie pisemnej, pomimo tego że jest ono tzw. dokumentem „prywatnym” nie wymagającym zatwierdzenia, ani też okazania organom władzy⁴. Aby spółka zyskała osobowość prawną, osoby które podpisały porozumienie, powinny przygotować i uchwalić statut oraz dokonać wyboru władz spółki.

Przygotowany i uchwalony statut musi zostać przesłany do starosty właściwego miejscowo dla siedziby spółki wodnej. Starosta zatwierdza przedstawiony statut spółki wydając w tej sprawie decyzję. **Spółka wodna nabywa osobowość prawną z chwilą uprawomocnienia się decyzji starosty o zatwierdzeniu statutu tej spółki.**

Utworzenie spółki podlega obowiązkowi wpisu do systemu informacyjnego gospodarowania wodami. W terminie **30 dni**, od dnia nabycia przez spółkę wodną osobowości prawnej, nowo powołany zarząd, ma obowiązek **zgłoszenia** Wodom Polskim faktu utworzenia spółki, celem jej wpisania **do systemu informacyjnego gospodarowania wodami**. Zgłoszenie powinno zawierać wszystkie informacje umieszczane we wpisie, mianowicie:

- nazwę, siedzibę, adres i przedmiot działania spółki wodnej;
- imiona i nazwiska członków zarządu oraz sposób reprezentowania spółki wodnej;
- czas trwania spółki wodnej;
- dane dotyczące decyzji starosty o zatwierdzeniu statutu.

Wszelkie zmiany powyższych informacji również powinny również zostać zgłoszone, nie później niż w terminie 30 dni od dnia ich zaistnienia, w celu aktualizacji systemu informacyjnego gospodarowania wodami.

**Zakładając spółkę wodna należy również
pamiętać o konieczności
dokonania zgłoszenia do Urzędu Statystycznego (REGON),
Urzędu Skarbowego (NIP) oraz założeniu konta bankowego.**

Zgodnie z zapisami art. 444 ustawy Prawo Wodne, spółki wodne mogą łączyć się w **związki spółek wodnych**. Do związków spółek wodnych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące spółek wodnych, z tym że prawa i **obowiązki** przysługujące wobec spółek wodnych staroście w stosunku do związków spółek wodnych **wykonuje wojewoda**.

WAŻNE

28 maja 2021 roku Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej przekazało do konsultacji publicznych obszerny projekt ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy. Zgodnie z nowymi przepisami, dotychczasowe kompetencje starostów w odniesieniu do spółek wodnych mieli by przejść wójtowie, burmistrzowie czy prezydenci miast.

3. Statut spółki wodnej

Statut spółki, obok przepisów ustawy Prawo Wodne, jest podstawowym dokumentem, regulującym powstanie, ustrój i ustanie spółki jako osoby prawnej. Statut powinien zostać uchwalony przez osoby zainteresowane utworzeniem spółki i winien zawierać ogół norm określających

zasady funkcjonowania spółki. Zgodnie z zapisami art. 448 ustawy Prawo Wodne w statut spółki należy określać w szczególności:

- 1) nazwę i siedzibę spółki wodnej oraz teren jej działalności;
- 2) cel działania spółki wodnej oraz sposób i środki służące do osiągnięcia tego celu;
- 3) zasady ustalania wysokości składek członkowskich oraz innych świadczeń adekwatnych do celów spółki wodnej;
- 4) zasady ustalania należności za dostarczanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków;
- 5) prawa i obowiązki członków spółki wodnej;
- 6) ograniczenia praw członków spółki wodnej dotyczące ich gruntów i obiektów niezbędnych do wykonywania zadań tej spółki;
- 7) warunki przyjmowania nowych członków spółki wodnej, wykluczania członków ze spółki wodnej, ustania członkostwa w spółce wodnej oraz rezygnacji z członkostwa w tej spółce;
- 8) warunki następstwa prawnego członków spółki wodnej;
- 9) organy spółki wodnej, ich skład, zasady powoływania i odwoływania oraz zakres działania;
- 10) zasady nawiązywania stosunku pracy w ramach spółki wodnej;
- 11) przypadki wymagające zwołania walnego zgromadzenia;
- 12) czas trwania spółki wodnej oraz sposób jej rozwiązania lub likwidacji;
- 13) warunki zaciągania zobowiązań i udzielania pełnomocnictw do reprezentowania spółki wodnej;
- 14) przeznaczenie mienia pozostałego po rozwiązaniu lub likwidacji spółki wodnej.

Ustawa Prawo Wodne wskazuje minimalne wymogi jakie powinny występować w każdym prawidłowo przygotowanym statucie. Nie oznacza to jednak, że nie można w nim zawrzeć szerszych regulacji.

Do statutu powinna być dołączona lista członków spółki wodnej, zawierająca ich oznaczenie, wraz ze wskazaniem siedzib i adresów.

Jak już wcześniej wspomniano uchwalony statut musi zostać przesłany do starosty, który go zatwierdza. W sytuacji w której statut zawiera zapisy niezgodne z prawem, starosta wzywa do usunięcia niezgodności, określając termin dokonania zmian. Jeżeli we wskazanym terminie niezgodności nie zostaną usunięte/skorygowane starosta wydaje decyzje o odmowie zatwierdzenia statutu. Decyzje w sprawie zatwierdzenia/ niezatwierdzenia statutu powinny zawierać elementy wymienione w art. 107 kpa¹⁴ w szczególności: datę wydania; oznaczenie organu administracji publicznej; oznaczenie strony lub stron; przywołanie odpowiedniej podstawy prawnej wraz z rozstrzygnięciem i uzasadnieniem; pouczenie, czy i w jakim trybie przysługuje od w/w decyzji odwołanie. Decyzja musi zostać podpisana z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego pracownika organu upoważnionego do wydania decyzji, a jeżeli decyzja wydana została w formie dokumentu elektronicznego musi zostać opatrzona kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

W przypadku chęci zmiany zatwierdzonego już statutu. Wymagana jest również uchwała Walnego zgromadzenia. Przy czym **uchwały** walnego zgromadzenia **w sprawie zmiany statutu**, zapadają większością **dwóch trzecich głosów w obecności co najmniej połowy liczby członków** spółki wodnej. Taką uchwałę również należy przedłożyć staroście.

4. Organy spółki wodnej

Wybór organów spółki jest czynnością niezbędną dla jej utworzenia spółki. Wybór organów spółki następuje po uchwaleniu statutu, bo to właśnie w statucie znajdują się informacje dotyczące składu i sposobu powoływania organów spółki.

---

¹⁴ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego

Organami spółki wodnej są*:

- 1. walne zgromadzenie;**
- 2. zarząd;**
- 3. komisja rewizyjna, o ile spółka wodna liczy więcej niż dziesięciu członków.**

* Statut może określać organy spółki wodnej inne niż wymienione powyżej oraz określać warunki, przy których walne zgromadzenie złożone z członków spółki wodnej zostaje zastąpione przez walne zgromadzenie delegatów.

Należy też pamiętać, że stosownie do art. 462 ustawy Prawo Wodne **nadzór** nad spółkami wodnymi **sprasowuje** właściwy miejscowo **starosta** (nad związkami spółek wodnych - marszałek). Nadzór ten sprowadza się do możliwości władczej ingerencji w działalność spółki, ale tylko wówczas gdy jej organy dopuszczają się naruszeń prawa. Zarząd ma obowiązek przedkładania staroście wszystkich uchwał organów spółki wodnej w terminie 7 dni od dnia ich podjęcia. Starosta może, o ile podjęte uchwały są niezgodne z prawem lub statutem spółki, w drodze decyzji, orzec o nieważności przyjętych uchwał. Musi to jednak zrobić w terminie 30 dni od dnia ich doręczenia. Po tym terminie, starosta może już tylko i wyłącznie zaskarżyć uchwałę do sądu administracyjnego. Co więcej, każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą organu spółki wodnej, może – po bezskutecznym wezwaniu spółki wodnej do usunięcia naruszenia – zaskarżyć uchwałę do sądu administracyjnego (chyba, że w sprawie orzekał już sąd administracyjny i skargę oddalił).

4.1. Walne zgromadzenie spółki wodnej

Walne zgromadzenie zwoływane co najmniej raz w roku, jest najwyższym organem, który stanowi o najważniejszych sprawach dotyczących istnienia

i działalności spółki. Walne zgromadzenie podejmuje uchwały w sprawach kluczowych dla spółki. Do kompetencji walnego zgromadzenia należy:

- 1) uchwalanie planu prac spółki wodnej oraz jej budżetu;
- 2) upoważnienie zarządu do zaciągania pożyczek lub kredytów w imieniu spółki wodnej do ustalonej wysokości;
- 3) ustalanie wysokości należności za dostarczanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków;
- 4) uchwalanie wysokości składek członkowskich i innych świadczeń adekwatnych do celów spółki wodnej;
- 5) wybór oraz odwołanie członków zarządu i członków komisji rewizyjnej;
- 6) rozpatrywanie i zatwierdzanie rocznych sprawozdań z działalności oraz udzielanie zarządowi absolutorium;
- 7) podejmowanie uchwał w sprawie nabycia nieruchomości albo zbycia lub obciążenia nieruchomości spółki wodnej;
- 8) uchwalanie zmian statutu spółki wodnej;
- 9) podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia spółki wodnej do związku spółek wodnych;
- 10) podejmowanie uchwał w sprawie połączenia spółki wodnej z inną spółką wodną albo podziału spółki wodnej na dwie lub więcej spółek wodnych;
- 11) podjęcie uchwały w sprawie rozwiązania spółki wodnej oraz powołania likwidatorów;
- 12) zatwierdzanie ostatecznych rachunków i sprawozdań likwidatora spółki wodnej;
- 13) podejmowanie uchwał w sprawach przedstawionych przez zarząd lub komisję rewizyjną.

4.2. Zarząd

Zarząd wykonuje uchwały walnego zgromadzenia; kieruje bieżącą działalnością spółki; zarządza jej majątkiem; prowadzi gospodarkę fi-

nansową, a także reprezentuje spółkę wodną na zewnątrz. Dodatkowo zarząd realizuje wszystkie sprawy związane z działalnością spółki, które nie zostały zastrzeżone dla innych organów.

O ile statut nie stanowi inaczej, zarząd jest wybierany na 5 lat. Skład zarządu powinien określać statut, przy czym jeżeli w statucie informacje te nie zostały zapisane, zgodnie z zapisami art. 460.5. ustawy¹ do składania oświadczeń w imieniu spółki uprawnieni są: jeden członek zarządu – gdy w skład zarządu wchodzi nie więcej niż dwie osoby; dwóch członków zarządu – w pozostałych przypadkach.

W przypadku powtarzającego się naruszania przez zarząd prawa lub statutu, starosta może, w drodze decyzji, rozwiązać zarząd, wyznaczając osobę pełniącą jego obowiązki. Osoba taka jest zobowiązana zwołać walne zgromadzenie w celu wybrania nowego zarządu terminie 3 miesiące od dnia, w którym została powołana. Jeżeli tak zwołane walne zgromadzenie nie dokona wyboru nowego zarządu, starosta może ustanowić, w drodze decyzji, zarząd komisaryczny spółki wodnej na czas oznaczony, nie dłuższy niż rok.

4.3. Komisja rewizyjna

W odniesieniu do struktury organizacyjnej spółki, komisja rewizyjna jest organem powołanym do kontroli. O ile pierwsze dwa organy (walne zgromadzenie i zarząd) były organami obligatoryjnymi dla prawidłowego działania spółki, to powołanie komisji rewizyjnej jest uzależnione od liczby członków (powołuje się ją, jeżeli spółka liczy więcej niż dziesięciu członków).

Komisja jest zobowiązana do przeprowadzenia kontroli gospodarki finansowej spółki wodnej. Kontrola powinna być przeprowadzona co najmniej raz w roku, przed walnym zgromadzeniem, a wyniki tej kontroli w formie sprawozdania, powinny być przedstawione walnemu zgromadzeniu. Komisja rewizyjna jest wybierana na 5 lat i składa się co najmniej z 3 członków (o ile statut nie stanowi inaczej).

5. Członkowsko w spółkach wodnych

Konstytucja zapewnia wolność zrzeszania się każdemu obywatelowi. Przewiduje również możliwość swobodnego występowania z nich¹⁵. **Przepisy nie dopuszczają jakiegokolwiek przymusowego członkostwa w spółce wodnej**¹⁶. Należy jednak pamiętać, że zobowiązania wobec spółki wodnej wynikają nie tylko z faktu członkostwa, ale również z faktu „odnoszenia korzyści”. Zgodnie z art. 405 kodeksu cywilnego, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Członkostwo w spółce wodnej jest dobrowolne

Członkami spółki wodnej mogą być osoby fizyczne i prawne korzystające z urządzeń eksploatowanych przez spółkę lub zainteresowane jej działalnością w inny sposób. W szczególności członkami powinni być właściciele gruntów położonych na terenie oddziaływania urządzeń melioracji wodnych. Członek spółki wodnej poprzez udział w walnym zgromadzeniu, współdecyduje o kierunkach działania spółki oraz wpływa na sposób prowadzenia działalności i wysokość składek członkowskich. Zasadniczo, członkowi spółki wodnej przysługuje jeden głos. Przy czym statut może przyznać członkowi spółki wodnej taką liczbę głosów, ile razy jego świadczenia na rzecz spółki wodnej są większe od świadczeń pozostałych członków spółki wodnej. W takim przypadku statut spółki wodnej powinien określać sposób obliczania podwyższonej liczby głosów.

---

¹⁵ Kubacka – Żach K. (2020) RPO: Można swobodnie wystąpić ze spółki wodnej, członkostwo jest dobrowolne.

¹⁶ Członkostwo w spółce wodnej powinno być dobrowolne (2018)

Członek spółki wodnej posiada też inicjatywę do kontroli zewnętrznej, przewidzianej w formie sygnalizowania organowi nadzoru i kontroli (jakim jest w tym przypadku starosta) wszelkich nieprawidłowości związanych z działalnością spółki.

Członek spółki wodnej jest obowiązany do wnoszenia składek członkowskich i ponoszenia na jej rzecz innych określonych w statucie świadczeń, adekwatnych do celów tej spółki. Zasady ustalania wysokości składek członkowskich oraz innych świadczeń adekwatnych do celów spółki wodnej określa statut. Wysokość składek członkowskich i innych świadczeń na rzecz spółki wodnej, przyjmuje się w formie uchwały walnego zgromadzenia, przy czym powinna być ona proporcjonalna do korzyści odnoszonych przez członków spółki wodnej w związku z jej działalnością. Zgodnie z zapisami art. 447 ustawy, następcą prawnym członka spółki wodnej wstępuje w jego prawa i obowiązki, co oznacza że członkostwo następcy w spółce jest identyczne jak jego poprzednika.

**Członek spółki wodnej nie odpowiada za zobowiązania,
które powstały po nabyciu przez spółkę osobności prawnej**

Osoby, które działały w imieniu spółki przed nabyciem przez tę spółkę osobowości prawnej, odpowiadają solidarnie za szkody powstałe w wyniku tego działania.

6. Finansowanie spółek wodnych

Głównym źródłem finansowania spółek wodnych są składki członkowskie oraz inne świadczenia związane z profilem działalności spółki. Wysokość składek członkowskich ustalana jest uchwałą walnego zgroma-

dzenia. Świadczenia pieniężne podmiotów, które korzystają z urządzeń spółki wodnej lub przyczyniają się do zanieczyszczania wody dla której ochrony spółka wodna została utworzona są ustalane przez starostę i podlega przymusowemu ściągnięciu w trybie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji .

Spółka wodna jest finansowana ze składek członkowskich oraz innych świadczeń adekwatnych do celów spółki wodnej, a ponadto spółki mogą korzystać z pomocy finansowej państwa w formie dotacji podmiotowej oraz pomocy finansowej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego w formie dotacji celowej.

Ponadto spółki mogą korzystać z pomocy finansowej państwa w formie dotacji podmiotowej oraz pomocy finansowej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego w formie dotacji celowej w rozumieniu przepisów ustawy o finansach publicznych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego¹⁷. Zasady udzielania dotacji celowej, tryb postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposób jej rozliczania określają organy jednostek samorządu terytorialnego w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego. Sama wypłata dotacji następuje na podstawie umowy zawartej przez jednostkę samorządu terytorialnego z zainteresowaną spółką wodną.

Trzeba jednak pamiętać o tym, iż dotacja może stanowić pomoc publiczną lub pomoc de minimis, wtedy jej udzielenie musi uwzględniać warunki dopuszczalności określone w przepisach prawa Unii Europejskiej.

¹⁷ USTAWA z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych Dz.U.2021.305

7. Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych

Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku spółek wodnych (art. 205 Prawa Wodnego). Jeżeli obowiązek ten, nie jest wykonywany, właściwy organ Wód Polskich ustala, w drodze decyzji, proporcjonalnie do odnoszonych korzyści przez właścicieli gruntów, szczegółowe zakresy i terminy jego wykonywania¹⁸.

W najbliższym czasie projektowany jest szereg zmian proceduralnych w zakresie utrzymania urządzeń melioracji wodnych. Zgodnie z zapisami projektu Ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy¹⁹, podmioty, odpowiedzialne za utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, (z wyjątkiem parków narodowych i Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe), będą zobowiązane do tzw. „**wykazów prac utrzymaniowych**” oraz utrzymania urządzeń melioracji wodnych zgodnie z zatwierdzonymi wykazami prac utrzymaniowymi. Wykaz prac utrzymaniowych powinien zawierać **następujące informacje**: wskazanie okresu, którego prace dotyczą; określenie podmiotu lub podmiotów obowiązanych za utrzymanie urządzenia melioracji wodnych; nazwę i lokalizację urządzeń melioracji wodnych będących na ich utrzymaniu oraz opis planowanych w każdym roku działań utrzymaniowych i planowych terminów ich wykonania. Wykaz prac utrzymaniowych, będzie podlegać zatwierdzeniu przez gminę, która będzie zobowiązana do uzgodnień z Wodami Polskimi.

---

¹⁸ Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (2019) *Poradnik Melioracje wodne w ustawie Prawo wodne*

¹⁹ *Projekt Ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy*

Naruszenie obowiązku opracowania wykazów prac utrzymaniowych, będzie skutkowało **karą pieniężną**, wymierzaną przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, w wysokości **do 2000 zł**.

8. Świadczenia na rzecz spółki wodnej

Zgodnie z art. 454 ust. 1 i 2 ustawy Prawo wodne w przypadku, jeżeli osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące członkami spółki wodnej oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej **odnoszą korzyści** z urządzeń spółki lub przyczyniają się do zanieczyszczenia wody, dla której ochrony spółka została utworzona, to są one zobowiązane do ponoszenia świadczeń na rzecz spółki. Wysokość i rodzaj tych świadczeń, w drodze decyzji ustala starosta.

I tu rozpoczyna się problem. Przepisy prawa nie regulują jednoznacznie tego, w jaki sposób powinny być określone odnoszone „korzyści”. Tymczasem to właśnie te **”korzyści”** stanowią niezbędną **warunek wydania decyzji** zobowiązującej **do ponoszenia świadczeń** na rzecz spółki wodnej.

Jak podają Zydel i Kubacki⁸, którzy w oparciu o wyniki ankiety skonstruowanej przez dawne Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie” oraz Związek Powiatów Polskich stwierdzili, że większość starostów w/w decyzje wydaje w oparciu o art. 454 ustawy Prawo wodne. Autorzy jednocześnie podkreślają brak szczegółów, a nawet kierunków wskazania prawnego, co do tego, jak „odnoszone korzyści” należy określać. Cześć starostów próbuje przy ustalaniu wysokości świadczeń korzystać z wycen/kosztorysów opracowywanych przez spółki wodne; obliczeń dokonywanych w oparciu o powierzchnię gruntów zmeliorowanych, które są własnością

osób niebędących członkami spółek wodnych; oględzin w terenie czy też kosztownych, ale najbardziej wiarygodnych opinii biegłych.

Podkreślenia wymaga jednak fakt, że nawet określanie korzyści poprzez określenie obszarów na który urządzenia melioracji wodnych wywierają korzystny wpływ²⁰ nie jest łatwe, chociażby z tego powodu, że część spółek wodnych, a także starostów, nie posiada żadnej dokumentacji (map czy dokumentacji powykonawczych dokonanych melioracji).

Dla posiadanej dokumentacji, można założyć powołując się na art.7.1. przywołanego Rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów i ustalania obszaru, na który urządzenia melioracji wodnych wywierają korzystny wpływ¹⁸, że tzw. obszar korzyści, określa się następująco:

- dla rowów lub rurowciągów wchodzących w skład drenowań, zwanych „rurowciągami drenarskimi”, o regularnym układzie (sieć systematyczna) – w odległości jednej rozstawy rowów lub rurowciągów drenarskich od skrajnego rowu lub rurowciągu drenarskiego i w odległości 0,2 rozstawy od końcówek rowów lub rurowciągów drenarskich;
- dla rurowciągów drenarskich w liczbie nie większej niż trzy lub rowów o układzie nieregularnym (sieć niesystematyczna) – po granicach zalegania gleb o wadliwych stosunkach powietrzno-wodnych i wymagających zmeliorowania;
- dla sieci niesystematycznej na terenach, dla których nie sporządzono map glebowo-wodnych, z uwzględnieniem warunków lokalnych – po linii terenu wzniesionego:

---

²⁰ *Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 czerwca 2020 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów i ustalania obszaru, na który urządzenia melioracji wodnych wywierają korzystny wpływ. Dz.U. 2020 poz. 1165*

- 0,5m nad terenem przy rowie lub rurociągu drenarskim na użytkach zielonych,
- 1m nad terenem przy rowie lub rurociągu drenarskim na gruntach ornych, jednak nie dalej niż w odległości 0,4 rozstawy od ich końcówek i podwójnej rozstawy;
- dla pozostałych urządzeń melioracji wodnych po granicy:
  - gruntów nawadnianych grawitacyjnie lub za pomocą urządzeń do nawodnień ciśnieniowych,
  - łąki pastwisk zagospodarowanych pomelioracyjnie
  - gruntów, na których wykonano fitomelioracje, agromelioracje lub systemy przeciw erozyjne.

Jeżeli urządzenia melioracji wodnych są wykonywane etapami, to obszar, na który urządzenia melioracji wodnych wywierają korzystny wpływ, ustala się dla ostatniego etapu wykonywania tych urządzeń.

Należy również pamiętać, że ustalając obszar, na który urządzenia melioracji wodnych wywierają korzystny wpływ, nie uwzględnia się gruntów:

- wzniesionych o ponad:
  - - 0,5 m nad terenem przy rowie lub rurociągu drenarskim na użytkach zielonych,
  - - 1 m nad terenem przy rowie lub rurociągu drenarskim na gruntach ornych,
  - - niewymagających melioracji wodnych, przez które przebiegają rowy lub rurociągi drenarskie;
- będących nieużytkami rolnymi, jeżeli nie są przewidziane do rekultywacji w projekcie wykonania urządzeń melioracji wodnych;

- wyłączonych z powodu nieosiągnięcia celu melioracji wodnych;
- wtórnie zabagnionych oraz zdegradowanych łąk lub pastwisk, których zagospodarowanie pomelioracyjne jest niecelowe;
- zabudowanych;
- znajdujących się pod liniami kolejowymi i drogami, urządzeniami wodnymi oraz pod śródlądowymi wodami powierzchniowymi.

Bibliografia

- [1] Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Dz.U. 2017 poz. 1566 z póź. zm.
- [2] Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny. Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93 z póź. zm.
- [3] Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych. Dz.U. 2000 nr 94 poz. 1037 z póź. zm.
- [4] Jąkowski A. (2016) Tworzenie spółek wodnych w świetle aktualnych regulacji prawnych, Zbliżenia Cywilizacyjne, vol. XII, nr 4.
- [5] Ustawa wodna z dnia 19 września 1922 r. Dz.U. 1922 nr 102 poz. 936
- [6] Nowakowski M. (2006) Historyczny rozwój spółki wodnej na ziemiach polskich, Roczniki Nauk Prawnych, vol. XVI, nr 2.
- [7] Paczusi R. (1989) Spółki Wodne - historia, prawne podstawy działania, nowe tendencje, Warszawa 1989, s. 13-16.
- [8] Gumiński L. (1936) Zagadnienie uporządkowania spółek wodnych za Nowakowski M. (2006) Historyczny rozwój spółki wodnej na ziemiach polskich, Roczniki Nauk Prawnych vol. XVI, nr 2
- [9] Zydel B., Kubalski G. (2021) Wykonywanie przez starostów zadań związanych z funkcjonowaniem spółek wodnych. Związek Powiatów Polskich, ISSN 2657-8638 dostępne pod adresem <https://zpp.pl/storage/files/2021-02//a9953853b8240137398533390cf093d47631.pdf>
- [10] Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (2021) Potrzeba i cel uchwalenia projektowanej ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdzia-

łania skutkom suszy – uzasadnienie uzgodnienia, dostępne na stronie <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12337151/katalog/12709761#12709761>

[11] Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Dz.U. 2001 nr 72 poz. 747 z póź. zm.

[12] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Dz.U. 2017 poz. 2294 z póź. zm.

[13] Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Dz.U. 1994 nr 121 poz. 591 z póź. zm.

[14] Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168 z póź. zm.

[15] Kubacka – Żach K. (2020) RPO: Można swobodnie wystąpić ze spółki wodnej, członkostwo jest dobrowolne. Dostępne na stronach <https://www.prawo.pl/samorzad/czlonkostwo-w-spolce-wodnej-jest-dobrowolne-jest-tez-mozliwosc,498433.html>

[16] Członkostwo w spółce wodnej powinno być dobrowolne (2018) Dostępne na stronach <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/cz%C5%82onkostwo-w-sp%C3%B3%C5%82ce-wodnej-powinno-by%C4%87-dobrowolne>

[17] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240 z póź. zm.

[18] Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (2019) Poradnik Melioracje wodne w ustawie Prawo wodne, Warszawa, dostępne pod adresem https://www.wody.gov.pl/images/Pliki_do_pobrania/Melioracje%20wodne_broszura.pdf

[19] Projektu Ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy przekazany do konsultacji publicznych, dostępny na stronach <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12337151>

[20] Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 czerwca 2020 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów i ustalania obszaru, na który urządzenia melioracji wodnych wywierają korzystny wpływ. Dz.U. 2020 poz. 1165